

АВТ
К50

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ВКлочков

КЛОЧКОВ

Володимир Григорович

УДК 343.1

**Судовий контроль законності та
обґрунтованості застосування запобіжного
заходу — взяття під варту**

Спеціальність 12.00.09 — Кримінальний процес та
криміналістика; судова експертиза

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук

Київ - 1998

Уважасмоу Юрию Михайловичу
с пачиши потпазіши в усовершенстванні законо-
дательства и укрепленні правопорядка, в обученні и воспитанні кадрот
Дисертацію є рукопис. *Включков*

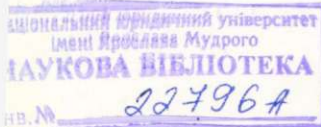
Робота виконана на кафедрі організації судових та правоохоронних органів Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого.

Науковий керівник: заслужений діяч науки і техніки України, віце-президент Академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України **Грошевий Юрій Михайлович**, Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого (м. Харків), завідувач кафедри кримінального процесу.

В 0 1 0 0 2 4 7 3

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України **Михайленко Олександр Романович**, Київський університет ім. Тараса Шевченка, професор кафедри правосуддя, член спеціалізованої вченої ради Д.26.001.05 Київського університету ім. Тараса Шевченка;

кандидат юридичних наук, доцент **Кожевников Геннадій Костянтинович**, Університет внутрішніх справ України (м. Харків), начальник кафедри кримінального процесу.

Провідна установа — Національна академія внутрішніх справ України (м. Київ).

Захист відбудеться "7" листопада 1998 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.05 при Київському університеті імені Тараса Шевченка (252017, м. Київ, вул. Володимирська, 64).

З дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці університету (м. Київ, вул. Володимирська, 58).

Автореферат розіслано "31" жовтня 1998 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат юридичних наук, доцент

Шибіко В.П.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність і рівень дослідження теми дисертації. Україна проголосила себе суверенною та незалежною, взяла курс і стала на шлях побудови демократичної правової держави, в якій державна влада розподіляється на законодавчу, виконавчу і судову. Третя — судова влада — є самостійною і незалежною.

Під час проведення судово-правової реформи в Україні, формування незалежної судової влади розширюється функція судового контролю, що є надійною гарантією захисту прав і свобод громадянина.

Проблеми утримування під вартою, судового контролю законності та обґрунтованості арешту привертали увагу видатних вчених та практичних працівників правоохоронних органів. Ці проблемні питання, досліджували і висвітлювали у відповідних роботах О.Д. Бойков, Д.І. Бакаєв, Ю.М. Грошовий, Б.М. Бабій, Ф.Г. Бурчак, В.П. Божьев, І.І. Гуткін, В.Є. Гулієв, І.С. Галкін, А.Я. Дубинський, Л.Л. Дедков, П.М. Давидов, М.В. Жогін, В.С. Зеленецький, З.Ф. Коврига, М.М. Короткий, В.М. Корнуков, Є. М. Клюков, Ф.М. Кудін, О.С. Кобликов, Г.М. Козирев, Л.Д. Кокорев, М.А. Ковальов, Л.М. Корнеева, В.П. Корж, Ю.Д. Лівшиц, О.М. Ларін, В.Д. Ломовський, М.М. Михеєнко, О.Р. Михайленко, В.Н. Махов, І.Є. Марочкін, Л.Н. Масленникова, В. Неткачов, І.Л. Петрухін, І.Д. Перлов, В. Руднєв, М.В. Руденко, М.С. Строгович, В.М. Савицький, А.І. Сергєєв, Ю.І. Скуратов, А.Б. Соловійов, Б.П. Тимошенко, А.А. Чувилев, В.Я. Чеканов, В.П. Шибіко, С.А. Шейфер, Б.А. Філіпов, Ф.Н. Фаткулін, В.Д. Фінько, О.М. Ястребова, Н.О. Якубович та інші.

Проте, з урахуванням вибраної концепції розбудови правової держави та нових концептуальних підходів до реального забезпечення прав і свобод людини та громадянина, їх подальше глибоке наукове дослідження проблем попереднього ув'язнення не вичерпано і залишається досить актуальним.

Деякі важливі теоретичні та практичні положення, що належать до обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту - за своїм значенням виявились певною мірою недостатньо дослідженими у теорії та практиці правового застосування правоохоронних органів та судів. Тому вони отримують різноманітну інтерпретацію та застосування, що спричиняє порушення прав і свобод людини та громадянина. Окремі праці нині втратили свою актуальність через те, що кримінально-процесуальне законодавство не стоїть на місці, а постійно змінюється, доповнюється з урахуванням реальних обставин та вимог, що випливають з Конституції України.

Ці обставини і вплинули на вибір автором теми дисертаційного дослідження. Вибору теми дисертації сприяло й те, що дисертант понад десять років працював слідчим нижчестоящої, середньої та вищестоящої ланок системи органів прокуратури.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації входить до плану науково-дослідних робіт кафедри організації судових та правоохоронних органів Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого за ці-

льовою комплексною програмою: "Проблеми діяльності правоохоронних органів України".

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є глибокий і комплексний розгляд та удосконалення положень, що стосуються законності та обґрунтованості застосування запобіжного заходу - взяття під варту; судового контролю за законністю та обґрунтованістю арешту; процесуального механізму оскарження постанов судді про скасування санкції прокурора на арешт, вирішення проблем продовження судом строку тримання підсудного під вартою.

Для досягнення поставленої мети у дисертації вирішено такі завдання:

- охарактеризувати сутність і значення інституту судового контролю за законністю та обґрунтованістю арешту;
- виробити концепцію судового контролю за попереднім слідством;
- визначити об'єкти і суб'єкти судового контролю, роль учасників попереднього слідства у виконанні функції судового контролю за законністю та обґрунтованістю застосування арешту;
- визначити обсяг та межу дії судового контролю законності та обґрунтованості арешту на досудових етапах кримінального процесу;
- визначити та усунути наявні прогалини в теорії та практиці з питань арешту підозрюваних та обвинувачених, до яких застосовано запобіжний захід - взяття під варту;
- проаналізувати прокурорсько-слідчу та судову практику арешту, виявити типові порушення кримінально-процесуального законодавства, яких припускаються слідчі та прокурори при обранні запобіжного заходу - взяття під варту, а також прокурори, що дають санкцію на арешт;
- удосконалити форму і процедуру судового контролю законності та обґрунтованості арешту підозрюваного чи обвинуваченого;
- виробити на підставі досягнень правової науки та узагальнень прокурорсько-слідчої та судової практики пропозиції щодо удосконалення кримінально-процесуального законодавства та відомчих нормативних актів правоохоронних органів та суду, які б регламентували порядок застосування арешту, а також ефективний судовий контроль законності та обґрунтованості арешту;
- виробити процесуальний механізм оскарження постанови судді про скасування санкції прокурора на арешт;
- виробити порядок та процедуру продовження судом строку тримання під вартою підсудного.

Наукова новизна отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що вперше в Україні на монографічному рівні досліджені проблеми інституту судового контролю законності та обґрунтованості арешту як функції судової влади.

На підставі проведеного дослідження наукову новизну містять в собі положення та висновки, які винесено на захист:

- дано визначення і характеристика сутності та значення інституту судового конт-

ролю законності та обгрунтованості арешту;

- пропонується в окремій статті КПК України передбачити положення проте, що слід розуміти під термінами "законність та обгрунтованість арешту";

- встановлено, що на суди не слід покладати невластиві їм завдання та функції по боротьбі зі злочинністю, тому пропонується у КПК України та відповідних законах визначити конкретні і точні завдання та функції суб'єктів судової влади, а також правозастосовчих органів, які безпосередньо повинні вести боротьбу зі злочинністю;

- визначено наукову класифікацію об'єктів і суб'єктів, розміри та межі судового контролю, роль учасників слідства у виконанні функції судового контролю законності та обгрунтованості застосування арешту, на основі чого пропонується статтю 236³ КПК України доповнити словами такого змісту: «У разі надходження скарг від неналежних суб'єктів суддя своєю постановою відмовляє у розгляді скарги та припиняє судочинство на слідстві». Також пропонується внести доповнення до ст. 236³ КПК України про те, що суд повинен мати право за власною ініціативою перевірити законність та обгрунтованість арешту осіб, які не оскаржили санкцію прокурора на арешт;

- пропонується доповнити ст.148 КПК України положенням про те, що право застосування запобіжного заходу поряд зі слідчим і прокурором надається органу дізнання та суду;

- пропонується передбачити у ч. 2 ст. 148 КПК України, те що у постанові про застосування запобіжного заходу - взяття під варту - посадова особа, яка проводить дізнання або слідство, прокурор або суддя повинні вказати день, місяць, рік, годину та хвилини, коли було обрано цей запобіжний захід;

- ст. 31 Закону України "Про прокуратуру" пропонується привести у відповідність зі ст. 26 Закону України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю", яка надає прокурорам, що очолюють управління та відділи по нагляду за виконанням законів спецпідрозділами по боротьбі з організованою злочинністю, право санкціонувати арешт особи. Пропонується в разі, коли прокурор не дає санкцію на арешт, він повинен вносити відповідну мотивовану постанову про відмову санкціонування арешту особи;

- закріпити у ч. 6 ст. 156 КПК України положення про те, що зараховувати час ознайомлення обвинуваченого та його захисника з усіма матеріалами кримінальної справи при обчисленні строку тримання під вартою як запобіжного заходу;

- пропонується виключити редакцію другої частини ст. 155 КПК України, яка передбачає тримання під вартою з мотивів однієї лише небезпечності злочину;

- пропонується положення про те, що при арешті прокурор повинен аналізувати та передбачати судову перспективу кримінальної справи, а також враховувати особу підозрюваного та обвинуваченого (закриття справи, направлення на додаткове розслідування, виправдувальний вирок);

- пропонується прийняти закон про захист потерпілого, який би у комплексі вирішив проблемні питання, зокрема право на оскарження постанови судді про прийняте

рішення щодо санкції прокурора на арешт;

- з метою перешкодження обвинуваченому та його адвокату у зволіканні з ознайомленням з матеріалами справи пропонується в КПК удосконалити процедуру та обмежити (конкретизувати) строк ознайомлення цих осіб з матеріалами справи або ознайомлення їх з матеріалами справи з розрахунку один том за один день;

- визначено форму та процедуру судового контролю законності та обґрунтовано арешту;

- пропонується ч.2 ст. 236⁴ КПК України доповнити тим, що скарга призначається до розгляду у семиденний строк з моменту отримання матеріалів за браком часу у судді перевірити скаргу упродовж трьох днів;

- передбачити у ст. 236⁴ КПК України процедуру оскарження постанови судді про скасування санкції прокурора на арешт;

- ввести окрему статтю до проекту КПК України, яка б передбачала продовження суддею строку тримання під вартою підсудного у зв'язку з тривалим розглядом кримінальної справи, в якій він обвинувачується;

- пропонується у КПК України ввести окрему главу "Судовий контроль ", в якій було б передбачено правовий механізм та процедуру судової перевірки скарги заарештованого та його зацікавлених осіб на санкцію прокурора на арешт;

- ч.1 ст. 236³ КПК України пропонується доповнити тим, що санкція прокурора на арешт може бути оскаржена заарештованим або його захисником, законним представником до відповідного суду, якому підсудна дана справа;

- ч.1 ст. 236⁴ КПК України пропонується доповнити у такій редакції: У разі, коли санкцію на арешт дає Генеральний прокурор України або його заступник, прокурор області або його заступник, скарга розглядається відповідно Головою Верховного Суду або його заступником, суддею цього суду, головою обласного суду або його заступником, суддею цього суду;

- пропонується варіант про порядок та процедуру продовження строку тримання під вартою підсудного;

- рекомендується, що в разі, коли суддя не санкціонував постанову про продовження строку тримання під вартою підсудного, він складає постанову про відмову у наданні згоди за клопотанням про продовження строку тримання під вартою.

Практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що дисертантом внесено пропозиції щодо удосконалення чинного кримінально-процесуального законодавства, яке врегульовує процедуру застосування запобіжного заходу - взяття під варту, судового контролю законності та обґрунтованості арешту, порядок оскарження рішень судді, процедуру продовження суддею строку утримання під вартою підсудного. Висновки, що викладені у цій дисертації, можуть бути використані у: правозастосувальній практиці органами дізнання, слідчими, прокурорами, суддями, адвокатами; розробці нового кримінально-процесуального законодавства; навчальному процесі юридичних вузів; середньоспеціальних навчальних за-

кладах; системі підвищення кваліфікації працівників органів дізнання, слідчих, прокурорів, суддів та адвокатів.

Автор брав участь у розробленні Генеральною прокуратурою проекту Закону України "Про внесення доповнень та змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо посилення відповідальності за вчинення злочинів у організованих формах". Крім того, автор залучався до розробки проекту нового КПК, а також проекту Закону України "Про прокуратуру", до яких були внесені відповідні пропозиції.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційного дослідження неодноразово були предметом доповідей автора на зборах прокурорських працівників м. Донецька, працівників Київської міжобласної спецпрокуратури, суддів Верховного Суду України, працівників прокуратури Старокиївського району м. Києва, серед окремих прокурорсько-слідчих працівників Генеральної прокуратури Російської Федерації, серед оперативних працівників прокуратури м. Курська та області, серед прокурорів та слідчих з особливо важливих справ відділів та управлінь Генеральної прокуратури України; у Міністерстві юстиції України на нарадах у робочих групах з розробки різних проектів законів України. Окремі проблемні питання дисертації викладено у наукових повідомленнях автора на міжнародних науково-практичних семінарах на тему: "Удосконалення діяльності прокуратури на підставі демократичних принципів права" (18-19 березня 1996 року, м. Київ); "Система національної доброрядності" (23 травня 1997 року, м. Київ); міжнародній конференції "Європейська конвенція по захисту прав людини" (16 червня 1998 року, м. Київ).

Результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у 19 публікаціях автора (монографії та вісімнадцяти наукових статтях).

Структура дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків та пропозицій, списку використаних літературних джерел (301 найменування). Загальний обсяг роботи становить 230 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується вибір теми, висвітлені її актуальність, визначаються її мета та завдання, методологічна, теоретична та емпірична база, визначається наукова новизна та практична значимість, формулюються висновки, які виносяться на захист, показано апробацію та впровадження результатів дослідження.

Розділ перший дисертації складається з двох підрозділів, у яких розглядаються загальнотеоретичні питання про суть і значення інституту судового контролю законності та обґрунтованості арешту, який повинен усунути наукові та практичні проблеми в цьому напрямку.

Перший підрозділ розкриває суть і значення інституту контролю законності та обґрунтованості застосування запобіжного заходу - взяття під варту. Інститут судового контролю за арештом є однією з умов підвищення гарантій прав кожного підозрюва-

ного та обвинуваченого, дає можливість законними засобами реагувати на порушення прав та свобод при обранні запобіжного заходу - взяття під варту через звернення до суду, оскільки суд за характером своєї діяльності, специфіки завдань, які перед ним стоять, та своєрідності методів і форм, які ним застосовуються, посідає особливе місце в системі поділу влади у правовій державі.

Автор дисертації поділяє позицію про те, що предметом розгляду в суді є кримінально-правові відносини, які виникли у зв'язку з учиненням особою злочину, а судовий контроль має можливість впливати на стан законності.

З метою подальшого єдиного розуміння та справедливого вирішення питання про застосування арешту на практиці пропонується у проекті КПК України, в окремій статті передбачити, що саме слід розуміти під термінами "законність" та "обгрунтованість" і дається чітка їх дефініція.

У дисертації підкреслюється, що здійснення судового контролю законності та обгрунтованості на слідстві - це прерогатива суду, яку встановлено конституційним законодавством, і вона становить невід'ємну частину судової юрисдикції у кримінальному судочинстві. Конституційне та кримінально-процесуальне законодавство значно збільшило межі судової юрисдикції, поширивши її на досудові стадії кримінального процесу, насамперед - на попереднє (досудове) слідство. Внаслідок цього юрисдикційна діяльність суду, що реалізується як у формі правосуддя, яке здійснюється на судових стадіях судочинства, так і судового контролю за арештом, на попередніх стадіях судочинства по кримінальній справі. За своєю сутністю судовий контроль дозволяє вирішити процесуально-правовий конфлікт між особою, яку взято під варту, та органами державної влади, які здійснюють провадження у кримінальній справі, а саме: дізнавачами, слідчими та прокурорами, які стосовно даної особи застосували запобіжний захід - взяття під варту.

У другому підрозділі "Концепція судового контролю за попереднім слідством на сучасному етапі" розглядається положення про те, що слід розуміти під функціями сучасної судової влади, які з них вона реально виконує, як співвідносяться функції судової влади з правосуддям та функціями суду. Передбачено, які саме функції виконує судова влада через свої органи і правові інститути. При цьому розкривається поняття терміну "концепція". Функція судової влади, як самостійної та незалежної гілки державної влади: конституційна юрисдикція та загальна юрисдикція. Ці дві форми реалізації судової влади входять до єдиного виду державної діяльності, яка за Конституцією України має назву правосуддя (ч.3 ст.124).

У дисертації робиться висновок, що на суди не повинні покладатися невластиві їм завдання та функції по боротьбі зі злочинністю, оскільки головним завданням та функцією суду є правосуддя. Судова влада покликана та повинна охороняти право, правові підвалини державного та суспільного життя від різних порушень, від кого б вони не виходили. Особливу роль суду визначено тим, що він є і повинен бути арбітром у спорах про право. Суд виступає в якості "стримання та противаги" щодо законодавчої та

виконавчої влади, виходячи з чого пропонується в КПК України та у відповідних законах визначити реальні завдання та функції суб'єктів судової влади, а також правозастосовчих органів, які безпосередньо повинні вести боротьбу зі злочинністю.

Другий розділ дисертації складається з двох підрозділів, в яких розглядаються загальнотеоретичні та практичні питання про об'єкти, обсяг та межі судового контролю за дотриманням законності та обґрунтованості арешту, про роль учасників слідства у здійсненні функції судового контролю за арештом.

У першому підрозділі "Об'єкти та суб'єкти контролю. Роль учасників попереднього слідства у здійсненні функції судового контролю за законністю та обґрунтованістю застосування арешту" зазначається, що застосування запобіжного заходу - взяття під варту - допускається тільки стосовно обвинуваченого, а у виняткових випадках - стосовно підозрюваного, у зв'язку з вчиненням суспільно-небезпечних дій, за які закон передбачає покарання у вигляді позбавлення волі строком понад один рік. До того ж, ст.155 КПК України передбачено, що під варту може бути взята особу за мотивами однієї лише небезпечності злочину, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк не більше одного року. Саме з позиції вказаних формалізованих критеріїв виходять судді при вирішенні питання про те, чи прийняті вони до уваги органом дізнання, слідчим та прокурором при арешті підозрюваного та обвинуваченого.

У дисертації стверджується, що об'єктом оскарження і водночас судового контролю на слідстві є постанови осіб, що проводять дізнання (слідчих), постанови про арешт підозрюваного та обвинуваченого, які санкціоновані відповідним прокурором.

Дисертант зазначає, що єдиним суб'єктом судового контролю є суддя, який публічно здійснює правову, процесуальну функцію перевірки постанов особи, що проводить дізнання та слідство.

Стосовно ролі учасників попереднього слідства у здійсненні функції судового контролю за арештом, дисертант відмічає, що реалізація на період слідства судового контролю як інституту кримінально-процесуального права та виду кримінально-процесуальної діяльності у повному обсязі залежить від волевиявлення підозрюваного, обвинуваченого, їх захисників та законних представників, оскільки саме їм законом надано суб'єктивне право оскаржувати у суді постанову про арешт (ст.236³ КПК України). Від здійснення цього права конкретною особою з перелічених суб'єктів залежить можливість проведення судового контролю. Суб'єктивне ж право на оскарження постанови про арешт підозрюваного, обвинуваченого їх законні представники та захисник використовують за власним бажанням, виходячи зі своїх інтересів. Кримінально-процесуальне законодавство України пов'язує початок, продовження та закінчення судового контролю на слідстві не з принципом публічності, а з початком диспозитивності, оскільки судово-контрольна функція може бути реалізована тільки за наявності такого процесуально-правового акта як скарга підозрюваного, обвинуваченого та інших вищевказаних осіб.

У роботі зазначається, що на стадії судово-контрольної діяльності, на слідстві поєднуються принципи публічності та диспозитивності. Публічність властива діяльності суду, а диспозитивність - використанню прав підозрюваного, обвинуваченого їх законними представниками, а також певною мірою захисником. Зазначається, що в судовому контролі беруть участь три групи суб'єктів. До першої групи входять судді та прокурор, які стоять на захисті законності та публічності інтересів та вживають заходів у зв'язку з незаконністю та необгрунтованістю арешту. До другої групи входять підозрюваний та обвинувачений, які захищають свої права та інтереси. Третю групу становлять захисник та законний представник, які забезпечують захист прав, свобод та інтересів підозрюваного та обвинуваченого.

Другий підрозділ присвячується "Обсягу та межах судового контролю законності та обгрунтованості арешту на досудових етапах кримінального процесу". Автор відмічає, що кримінально-процесуальне законодавство України не має окремої статті, яка визначала б обсяг та межі судового контролю за арештом. Положення, яке міститься у ст. 236³ КПК України про те, що за скаргою відповідних суб'єктів суд перевіряє законність та обгрунтованість арешту, не може бути визнано достатнім. У цьому зв'язку розглядається поняття "обсяг". Автор стверджує, що під "обсягом" судово-контрольної діяльності слід розуміти всю сукупність обставин та матеріалів, які суддя та сторони повинні уважно вивчити при перевірці скарги на законність та обгрунтованість арешту, з метою прийняття подальшого справедливого рішення. Перевірка, яка проводиться у відповідності до закону та обгрунтованості арешту, пов'язана з установленням суддею того, чи мали органи дізнання та слідства при прийнятті постанови про арешт, а прокурор при санкціонуванні достатньо фактичних даних для застосування даного запобіжного заходу. Суд повинен перевірити наявність у справі приводів та підстав для застосування запобіжного заходу - взяття під варту. Якщо відомостей, що надано суду органом дізнання, слідчим та прокурором, на думку судді, недостатньо для прийняття законного, обгрунтованого та мотивованого рішення за скаргою, то суддя має право їх витребувати, також їх можуть надати особи, які беруть участь у судово-контрольній діяльності. Виконуючи функціональні обов'язки, суддя повинен перевірити чи дотримувалися при обранні запобіжного заходу - взяття під варту, вимоги кримінально-процесуального закону, чи обгрунтовано застосовано кримінальні та інші закони. Виконання цього обов'язку дозволяє виявити та усунути порушення законності, обгрунтовано забезпечити справедливе вирішення скарги. Працюючи в цьому напрямку, суддя насамперед повинен перевірити чи від належного суб'єкта надійшла скарга на незаконність та необгрунтованість арешту, оскільки ст. 236³ КПК містить вичерпний перелік осіб, що мають право подати скаргу: підозрюваний, обвинувачений, їх захисники та законні представники. Якщо скарги подані іншими суб'єктами, то це не породжує процесуальних правовідносин щодо порушення судово-контрольного провадження та розгляду їх по суті. У подібних випадках суддя приймає рішення про залишення скарги без розгляду та припинення судово-контрольного провадження.

У роботі ставиться питання, що саме слід розуміти під межами судового контролю за арештом, оскільки у доктрині кримінально-процесуального права не визначено і не розроблено його смисловий апарат. Після проведеного правового аналізу автор приходиться до висновку, що межі судового контролю як виду кримінально-процесуальної діяльності охоплюють такі складові критерії: суб'єкти, щодо яких проводиться перевірка; процесуальні акти, які стали основою для перевірки; процесуальні рішення, законність та обґрунтованість яких перевіряє суд; сукупність фактичних даних, на підставі яких робиться перевірка та приймається судове рішення.

Дисертант стверджує, що у ході судового контролю законність та обґрунтованість арешту проводиться лише відносно підозрюваних та обвинувачених, які подали скарги або в інтересах яких подали скарги захисники, законні представники. Втім, КПК України не надає суду права з власної ініціативи перевіряти законність та обґрунтованість арешту осіб, які не оскаржували рішень про це. У цьому разі суддя залишається у ролі незалежного арбітра, що дозволяє усунути процесуально-правовий конфлікт тільки в межах наданих скарг від вказаних у законі суб'єктів. Тому пропонується внести доповнення до ст. 236³ КПК України в такій редакції: «При наявності скарги на законність та обґрунтованість арешту суддя має право прийняти рішення про законність та обґрунтованість арешту стосовно осіб, які скарги не подали, в разі, коли встановлені порушення, що мали місце при обранні запобіжного заходу - взяття під варту». У даному випадку мова йде про розширення межі судового контролю та розповсюдження його на всіх осіб та на всі рішення органів дізнання та слідства, що обмежує недоторканість та власну свободу особи.

Третій розділ "Підстави, порядок та проблеми тримання під вартою, судовий контроль законності та обґрунтованості арешту, процесуальний механізм оскарження рішень судді про звільнення з-під варті, проблеми продовження судом строку тримання під вартою підсудного" складається з чотирьох підрозділів.

У першому підрозділі "Підстави, порядок та проблеми тримання під вартою" підкреслюється, що згідно з п.13 розділу XV Конституції України, впродовж п'яти років після її введення зберігається діючий порядок арешту та утримання під вартою.

На підставі правового аналізу та узагальнення прокурорсько-слідчої практики, дисертантом робиться висновок: покладаючи на прокурора державні обов'язки по здійсненню нагляду за додержанням законності органами дізнання та слідства, законодавець включає прокурора до кола суб'єктів, що є учасниками кримінального процесу, тобто надає наглядові владно-розпорядчі функції не тільки державно-правового, а й кримінально-процесуального характеру. У цій динамічній кримінально-процесуальній діяльності з наглядовими та владно-розпорядчими функціями закладено безперервність цього виду прокурорського нагляду, що характерно виражає та забезпечує реальну можливість для своєчасного виявлення порушень законності при проведенні оперативно-розшукових та слідчих заходів у кримінальних справах, які перебувають у провадженні органів дізнання та слідства, у яких вже обрано або ще будуть обрані

запобіжні заходи, у тому числі арешт підозрюваного та обвинуваченого.

Дисертант не погоджується з редакцією ст. 3 Закону України "Про попереднє утримання" від 31.8.93 р. у тому, що підставою для попереднього ув'язнення є санкціонована прокурором постанова слідчого, органу, що проводить розслідування, постанови прокурора або вирок, ухвали суду або постанови судді щодо обрання запобіжного заходу - взяття під варту. Автор доходить висновку, що у вищевказаній статті цього закону, по суті, йдеться не про підставу прийняття рішення, а про його процесуальне оформлення, оскільки постанова про взяття під варту - це кримінально-процесуальний документ про застосування проаналізованого запобіжного заходу. А підставою для прийняття вищевказаного рішення можуть бути фактичні дані, що вказують на можливу неправомірну поведінку заарештованої особи. Крім того, у роботі робиться висновок, що сам факт вчинення особою тяжкого злочину слід розглядати не як підставу, а як одну з обставин, що враховується при арешті особи. Цей висновок підтверджується і тим, що у ст. 150 КПК України передбачено, що вирішуючи питання про застосування запобіжного заходу, слід звернути увагу на обставини, що закріплені у ст.148, а також на тяжкість скоєного злочину, особу обвинуваченого, його вік, стан здоров'я, сімейний стан. Тому робиться висновок, що редакцію ч.2.ст.155 КПК України та відповідну частину статті проекту нового КПК України може бути виключено.

Автор зазначає, що не можна погодитися з тим, що у диспозиції ст.148 КПК законодавець вказав вузьке коло суб'єктів, які мають право обирати запобіжні заходи, оскільки це розходиться з кримінально-процесуальною доктриною, а також не кореспондується з деякими статтями чинного КПК.

Так, у статті 165 КПК України закріплено, що запобіжний захід, який обрано судом, може бути скасовано або змінено судом. Статтею 242 КПК України передбачено, що при відданні обвинуваченого суду суддя або суд у розпорядчому засіданні з'ясовують питання про правильність обраного запобіжного заходу щодо обвинуваченого. Із статті 244 КПК випливає, що у разі необхідності зміни запобіжного заходу суд у постанові або суддя одноособово повинен мотивувати прийняте рішення. Згідно зі ст.274 КПК під час розгляду справ суд, за наявності підстав може обрати, скасувати або змінити запобіжний захід.

Крім того, начальник слідчого відділу або відділення також у змозі обрати запобіжний захід у випадках, коли він особисто проводить розслідування у справі і користується правами слідчого. Відповідно до ст. 114¹ КПК України він може дати вказівку слідчому про проведення слідчих дій у справі, зокрема і про обрання запобіжного заходу - взяття під варту. Ця вказівка, на думку автора, має бути у письмовій формі додана до матеріалів кримінальної справи. Письмові вказівки начальника слідчого відділу про взяття під варту у разі незгоди з ними, можуть бути оскаржені прокурору або вищому начальнику слідчого підрозділу.

Зважаючи на це, дисертант дійшов висновку, що у ст.148 КПК України слід розширити коло суб'єктів, які мають право обирати запобіжний захід, зокрема - взяття під

варту, і пропонує до ст. 148 КПК України додати, що право застосування запобіжних заходів поряд зі слідчим та прокурором може бути надано органу дізнання та суду.

У дисертації ставиться проблемне питання, що саме слід розуміти під винятковими випадками, що передбачені у редакції ч.1 ст.155 КПК України. Автор робить висновок, що під винятковими обставинами, які дозволяють застосувати запобіжний захід - взяття під варту щодо підозрюваних та обвинувачених у скоєному злочині, за яким передбачено покарання у вигляді позбавлення волі строком до одного року, повинні бути визнані такі: відсутність постійного місця проживання у підозрюваного чи обвинуваченого, а також конкретні факти, які свідчать, що особа перешкоджає встановленню істини у кримінальній справі або може скоїти інший злочин.

Автор зазначає, що у ст.31 Закону України "Про прокуратуру" визначено коло суб'єктів-прокурорів, які мають право давати санкцію на арешт. Відповідно до цього закону помічники прокурора, прокурор управління та відділу не мають такого права, якщо вони не виконують за відповідним наказом вищого прокурора обов'язків керівника органу відповідної прокуратури.

Утім, ст.26 Закону України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю" надано право прокурорам, які очолюють управління та відділи нагляду за виконанням законів спецпідрозділами по боротьбі з організованою злочинністю, давати санкцію на арешт.

З метою конкретного, повного та єдиного розуміння і тлумачення, автор пропонує привести у відповідність з цим законом ст. 31 Закону України "Про прокуратуру", де б зазначалося, що прокурори, які очолюють управління та відділи нагляду за виконанням законів спецпідрозділами по боротьбі з організованою злочинністю, мають право давати санкцію на арешт.

Автор пропонує, що з метою суворого додержання законності, всебічної охорони прав та законних інтересів громадян у ході дізнання та слідства при обранні запобіжного заходу - взяття під варту, викорінення незаконних арештів, прокурорам слід виконувати функціональні обов'язки за такими трьома основними напрямками:

- підвищення відповідальності відповідних прокурорів, дізнавачів та слідчих за додержання законності та обгрунтованості прийнятих рішень щодо арешту громадянина;

- здійснення ефективних заходів щодо підвищення кваліфікації прокурорів, слідчих та дізнавачів;

- посилення з боку слідчих управлінь та відділів обласних прокуратур, обласних органів МВС, обласних органів Служби безпеки та відповідно Головних слідчих управлінь Генеральної прокуратури, МВС та СБ України нагляду та контролю за станом цієї роботи.

Далі дисертант зазначає, що для здійснення всебічного та якісного нагляду прокурор зобов'язаний витребувати дійсні оперативно-розшукові та службові документи, які в обов'язковому порядку повинні надаватися. Крім того, прокурори повинні вимага-

ти від органу дізнання та попереднього слідства для перевірки кримінальну справу, документи, матеріали, а у необхідних випадках - речові докази та інші носії інформації, які підтверджують вчинення злочину.

Автор вважає, що перед наданням санкції на арешт прокурор має заслухати доповідь слідчого, який розслідує кримінальну справу або очолює слідчо-оперативну групу, повинен передбачити перспективу подальшого розслідування справи, а у разі направлення цієї справи до суду - і судову перспективу розгляду справи.

У роботі зазначається, що у разі відмови прокурора у наданні санкції на арешт має оформитися відповідна мотивована постанова, оскільки з цього документу обвинуваченому, його захисникв. прокурору та суду буде видно, за яких підстав прокурор не дав санкцію на арешт. У зв'язку з цим пропонується доповнити статтю 157 КПК України тим, що у разі відмови прокурора санкціонувати арешт, складається мотивована постанова. У зв'язку з цим підкреслюється, що прокурор має право винести таку постанову і на підставі ст.130 КПК України.

Вивчення та аналіз вітчизняного та міжнародного законодавства дозволило автору дійти висновку, що редакція ч. 6 ст 156 КПК України не відповідає деяким статтям Конституції України, тому автср вважає за доцільне цю норму КПК України викласти у такій редакції: "Весь період часу ознайомлення обвинуваченого та його захисника з матеріалами кримінальної справи зраховується при обчисленні строку тримання під вартою як запобіжного заходу".

У другому підрозділі " Форма та процедура судового контролю законності обрання запобіжного заходу - взяття під варту" зазначається, що у кримінальному судочинстві Україн є тільки процесуальний вид судового контролю за арештом, оскільки сама форма судового контролю за арештом по скаргах зацікавлених суб'єктів встановлена ст.236³ КПК України. Лише процедура здійснення судового контролю, в передбачених законом обсягах і межах, гарантує незалежність суддів, безумовне дотримання законів. У зв'язку з цим судовий нагляд за застосуванням арешту, який здійснюється у формі судового засідання, забезпечує успішне вирішення завдань щодо законності та обґрунтованості арешту. У роботі зазначено, що судовий контроль складається з підготовчої частини процедури і більш важливої частини процедури - судового засідання, в якому саме і вирішуються питання про законність і обґрунтованість арешту за скаргами осіб, зазначених у законі. Існуюча процедура судового контролю за арештом дозволяє сторонам процесу здійснювати доказування на підставі принципу змагальності та рівноправності сторін. На цій підставі суддя формулює висновки і приймає рішення по суті скарги.

Один з аспектів встановленої процедури розгляду скарги включає ведення протоколу судового засідання. Це єдиний процесуальний документ, в якому скрупульозно відмічається все, що було предметом розгляду в процесі здійснення судового контролю за арештом.

Автор підтримує погляди Л. Масленікової, П. Репішко, О. Єпіхіна, в тому що судді мають недостатньо часу для перевірки скарги протягом трьох днів, оскільки головною причиною недостатності цього часу є те, що до суду несвоєчасно надходять відповідні матеріали для розгляду скарги. У зв'язку з цим автор пропонує доповнити ч. 2 статті 236⁴ КПК України і викласти її у наступній редакції: "Скарга призначається до розгляду протягом семи днів з моменту отримання матеріалів, на підставі яких надано санкцію на взяття під варту".

Ч. 1 ст. 236³ КПК України зобов'язує суддю, який отримав скаргу, витребувати матеріали, на підставі яких дано санкцію на арешт. На думку автора законодавець не передбачив в які строки і кого суддя повинен повідомити про скаргу, яка надійшла. І тому пропонується доповнити цю норму права тим, що суддя на протязі доби повинен повідомити прокурора або особу, яка здійснює дізнання або слідство про те, що скарга надійшла і витребувати від них відповідні документи, які необхідні для її розгляду. Ці посадові особи в межах 24 годин з моменту їх повідомлення і надходження запиту зобов'язані направити ці матеріали до суду. При цьому можливі будуть випадки, коли прокурор або орган дізнання, у разі витребування матеріалів судом, будуть умисно не реєструвати його та зволікати з направленням необхідних матеріалів до суду. В зв'язку з цим автор пропонує вищим правоохоронним органам передбачити відповідною постановою або наказом необхідність своєчасної та чіткої реєстрації даних про рух скарг та матеріалів, які необхідні суду для забезпечення виконання вимог ст. 236-4 КПК України. Для цього пропонується форма реєстрації у відповідному журналі, яка б забезпечила чітке відображення даних про рух скарг та матеріалів.

У дисертації ставляться проблемні питання щодо визначення переліку матеріалів, які необхідно направляти до суду для вирішення питання щодо законності і обґрунтованості арешту.

При цьому автор відмічає, що слідчий та прокурор повинні враховувати, що подання матеріалів до суду і ознайомлення з ними заарештованого у суді не повинно негативно впливати на хід слідства у справі.

Підтримуючи погляди Б.П. Тимошенка, В.Ф. Крюкова, В.Н. Неткачова, Л.М. Бойко, автор вважає, що необхідно розробити і прийняти закон про захист прав потерпілого, який би в комплексі розглядав проблемні питання забезпечення і дотримання прав і свобод потерпілого. При цьому підкреслюється, що потерпілий повинен мати право викласти свою думку за фактом скарги заарештованого, який заподіяв йому шкоду, а також мати право оскаржити постанову судді за скаргого.

На підставі робіт Н.Артёмова, М. Селезньова, Г. Козирева і аналізу постанов Пленуму Верховного Суду України та РФ з питань щодо повторного оскарження санкції на арешт особи автор прийшов до висновку, що законодавець повинен надати право заарештованому, його захиснику, законному представнику в ході слідства оскаржувати санкцію прокурора на арешт один раз, а у випадку подальшого продовження строків утримання під вартою - відповідно по одному разу. Автор вважає необґрунто-

ваною позицію щодо неодноразового розгляду таких скарг, оскільки це може негативно відбитися на розслідуванні злочину, а також стане додатковим навантаженням на органи дізнання, слідства, прокурора та суд.

У дисертації зазначено, що для здійснення судової перевірки законності і обґрунтованості арешту суддя повинен встановити такі обставини: чи порушена кримінальна справа щодо заарештованої особи; чи пред'явлено їй обвинувачення; чи дотримані строки пред'явлення обвинувачення у разі взяття його під варту; чи санкціоновано арешт відповідним прокурором, чи передбачено статтею КК України, за якою пред'явлено обвинувачення, покарання у вигляді позбавлення волі на строк більше одного року; чи досяг заарештований до вчинення злочину віку, з досягненням якого можлива кримінальна відповідальність; чи виконані умови притягнення до відповідальності і арешту особи, яка користується статусом недоторканності; тяжкість обвинувачення; дані, які характеризують особу заарештованого, стан його здоров'я та сімейний стан, дані про наявність або відсутність постійного місця проживання; обставини, які обтяжують та пом'якшують його вину тощо.

Автор відмічає, що відповідно до чинного кримінально-процесуального законодавства суддя не має права обговорювати питання щодо доведеності вини заарештованого у вчиненні злочину.

Враховуючи актуальність, складність та багатогранність форми інституту судового контролю за арештом, автор пропонує у КПК України ввести окрему главу "Судовий контроль", у якій більш докладно і конкретно передбачити правовий механізм та процедуру судової перевірки скарги підозрюваного і обвинуваченого та зацікавлених осіб про правомірність санкції прокурора на арешт. До цієї глави пропонується включити також інші процесуальні дії, які пов'язані з обмеженням прав та свобод особи, провадження яких здійснюється за санкцією суду.

На думку автора, при надходженні скарги в суд на санкцію прокурора про арешт потрібно заводити спеціальне провадження.

В роботі вказується, що постанова судді про результати розгляду скарги повинна бути мотивованою і аргументованою та повинна складатися з трьох частин: вступної, описової мотивувальної і резолютивної.

Крім того, підкреслюється, що неможна визнавати правильним правозастосувальну практику, коли Генеральний прокурор України або його заступник, обласний прокурор або його заступник, які мають великий життєвий і професійний досвід, санкціонують арешт особи, яка скоїла злочин, а потім скарга цієї особи або його адвоката на арешт розглядається єдиноособово районним суддею, який не має достатнього практичного досвіду.

У третьому підрозділі "Процесуальний механізм оскарження постанови судді про скасування санкції прокурора на арешт" відзначається, що у правозастосувальній практиці зустрічаються факти, коли через недосконалість законодавства, правоохоронні органи, в тому числі прокуратура, неможливі забезпечити в повному обсязі

режим законності, а зацікавлені особи в кримінальній справі - у відстоюванні прав, свобод і справедливості.

Так, ч. 7 ст. 236 КПК України, яка передбачає розгляд судом скарги на санкцію прокурора на арешт, встановлено, що постанова судді оскарженню в касаційному порядку не підлягає.

Для того, щоб усунути цю правову прогалину, дисертант прийшов до висновку про необхідність змін та доповнень до статті 236⁴ КПК України, яку слід викласти в такій редакції: "Прокурор і його заступник в межах своїх повноважень, помічник прокурора, прокурори управлінь та відділів, які брали участь у розгляді судом скарги на санкцію прокурора на арешт, у порядку, передбаченому ст.384 КПК, мають право внести на постанову судді у семиденний строк касаційне подання, а заарештований, його захисник, законний представник мають право у той же строк подати касаційну скаргу. Внесення касаційного подання призупиняє виконання постанови судді про скасування санкції на арешт".

Враховуючи погляди О.Р. Михайленка, дисертант пропонує варіант форми та змісту касаційного подання про скасування постанови судді.

Далі автор ставить питання про те, чи мають право підозрюваний та обвинувачений, його адвокат ознайомлюватися з матеріалами справи, які надійшли до суду, для підтвердження законності та обґрунтованості арешту?

Тому автор дійшов висновку, що ст. 236⁴ КПК слід доповнити новою частиною, де б передбачався обов'язок судді ознайомлюватися, у разі клопотання про це заарештованого, його захисника та законного представника, з усіма матеріалами справи, що надійшли до суду для підтвердження законності та обґрунтованості арешту.

У четвертому підрозділі "Проблеми продовження судом строку утримання під вартою підсудного" зазначається, що згідно зі ст. 256 КПК України кримінальну справу призначають до розгляду у суді не пізніше 10 діб, а у разі її складності - не пізніше 20 діб з дня надходження справи до суду. Проте, проведений правовий аналіз та узагальнення слідчо-прокурорської та судової практики свідчать, що внаслідок упущень у діяльності судів, пов'язаних з незадовільною організацією судового процесу, зниженням виконавчої дисципліни, невеликим рівнем контролю головуючих у судовому засіданні, поверхового вивчення справ на стадії віддання обвинуваченого до суду, несвочасного повідомлення учасників процесу про день розгляду справи, а також необґрунтовано відкладається на невизначений строк.

До того ж, значна кількість кримінальних справ не розглядається судами по декілька місяців, а деякі кримінальні справи і більше одного року. Внаслідок цього, десятки обвинувачених, що віддані до суду, перебувають під вартою протягом тривалого часу, очікуючи розгляду справи, в якій вони обвинувачуються. У результаті цієї тяганини суттєво обмежуються конституційні та законні права й свободи громадян, що пов'язано з тривалим та необґрунтованим триманням особи під вартою.

Автор зазначає, що слід встановити чітку регламентацію строків розгляду справ у

судах та порядок продовження цих строків. Для цього він пропонує ввести окрему статтю у КПК.

Дисертант також пропонує положення про порядок та процедуру продовження строку тримання під вартою підсудного. Так, не менше ніж за десять днів до закінчення двомісячного строку з дня надходження до суду справи, суддя, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, виносить постанову про продовження строку тримання підсудного під вартою. У цьому документі мають бути вказані підстави та причини, внаслідок чого виникла необхідність продовжити строк тримання під вартою підсудного. У резолютивній частині вказаної постанови також слід відобразити конкретний строк (дні або місяці), який необхідний для закінчення розгляду справи у суді. Також вказується про порушення перед головою обласного чи Верховного Суду клопотання про продовження конкретного строку тримання під вартою підсудного. Такі постанови мають бути надані не менш ніж у трьох примірниках, які потім будуть додані до кримінальної справи, а також у відповідному наряді вищестоящих судів, що продовжил. строк утримання підсудного під вартою.

У вказаній постанові має бути резолюція головуючого у районному суді про підтримку клопотання на продовження строку тримання підсудного під вартою. Після цього дану постанову разом з кримінальною справою має бути направлено до обласного або до Верховного Суду.

Голова Верховного Суду, голови обласних судів, їх заступники розглядають подання про продовження строку тримання під вартою підсудного, ретельно вивчають надані матеріали кримінальної справи, заслуховують суддю, який клопоче про продовження строку тримання під вартою, про причини несвоєчасного розгляду цієї справи. Після чого цей суддя у даній постанові своєю резолюцією продовжує строк тримання під вартою підсудного та ставить свій підпис.

У цьому зв'язку дисертант ставить питання: якщо суддя не дав згоди на продовження тримання під вартою підсудного, то як бути у цьому випадку?

Автор пропонує, що у такій ситуації суддя повинен скасувати такий запобіжний захід як взяття під варту або обрати інший (підписку про невіїзд або застава).

Дисертант звертає увагу на те, що суддя, вирішуючи насамперед питання про подальше продовження строку тримання підсудного під вартою, повинен виходити з того, що коли за відповідною статтею (статтями) КК України, за якими обвинувачується підсудний, строк покарання у вигляді позбавлення волі є не менший, порівняно з відбутим строком перебування під вартою та пропонованим строком подальшого тримання під вартою разом взятих, в такому разі він може ставити питання про порушення клопотання щодо подальшого продовження строку тримання під вартою цієї особи. У зв'язку з цим робиться висновок, що підсудний, з урахуванням вини у скоєному злочині, буде утримуватися під вартою шість місяців надмірно. Автор ставить питання: яка повинна бути форма рішення відповідного судді про відмову у наданні згоди на подальше продовження строку тримання підсудного під вартою? І доходить висновку, що

у такому разі обґрунтованим буде, коли суддя винесе відповідну постанову про відмову у наданні згоди на продовження строку тримання під вартою.

У *заключній частині* дисертації у сконцентрованому вигляді сформульовані основні висновки, одержані в результаті дослідження, пропозиції та рекомендації, спрямовані на подальше вдосконалення теорії, кримінально-процесуального законодавства України та практики судового контролю за додержанням законності та обґрунтованості арешту.

Перелік опублікованих праць здобувача за темою дисертації:

1. Клочков В.Г. Судебный контроль за соблюдением законности и обоснованности применения меры пресечения - заключение под стражу: Монография. -К.:НВТ "Правник"-НАВСУ, 1998. - 76 с.;
2. Клочков В.Г. Следователю нужен помощник // Законность. -М., - 1996. № 4.- С. 46;
3. Клочков В.Г. Судебный контроль за обоснованностью заключения под стражу // Законность. -М.,-1996, № 8. - С. 34-35;
4. Клочков В.Г. Прокуратура и разделение властей в государстве // Юридический вестник. -Одесса: Юр.инст. ОГУ. -1996, -№ 4. -С. 89-91;
5. Клочков В.Г. Адвокат просит, следователь настаивает // Милиция. -М., - 1996. -№ 11. - С.30-31;
6. Клочков В.Г. Удосконалювати інститут судового контролю за законністю та обґрунтованістю обрання запобіжного заходу - ув'язнення // Право України. -К. -1996, - № 5. -С. 44-45;
7. Клочков В.Г., Шандула А.А. Проблемы совершенствования института судебного контроля за законностью и обоснованностью избрания меры пресечения - заключения под стражу // Проблемы совершенствования украинского законодательства и повышение эффективности правоприменительной деятельности: Тематический сборник научных трудов. -Харьков., 1997. - С. 175-179;
8. Клочков В.Г. К вопросу о совершенствовании института судебного контроля за законностью и обоснованностью избрания меры пресечения - заключение под стражу // Актуальные проблемы государства и права: Сборник научных трудов. -Одесса: ОГУ. Юридический институт., - 1996, -Вып. 3. - С. 41-45;
9. Клочков В.Г. Судья должен продлевать срок содержания под стражей подсудимых // Прокурорская и следственная практика. -М., - 1997. -№ 2. - С.112-114;
10. Клочков В.Г. Заслон умышленной волоките // Милиция. -М., - 1997. - № 6. - С. 16;
11. Клочков В.Г. Возвращено на волокиту // Милиция. -М., -1997. -№ 11. - С. 45-46;
12. Клочков В.Г. Роль правового інституту змагальності в усуненні неповноти дізнання, слідства і в прискоренні розгляду справ у суді // Право України. - К., 1997. - № 10. - С. 21-22.;

13. Клочков В.Г. Про вдосконалення процедури обчислення строків тримання під вартою // Право України. - К., 1998. - № 1. - С.66, 72.;

14. Клочков В.Г. Проблема обчислення строків тримання під вартою і додержання конституційного права громадян на свободу та особисту недоторканність // Право України. - К., - 1998. - № 3.- С. 33-34.;

15. Клочков В.Г. Объекты и субъекты судебного контроля законности и обоснованности ареста. Роль участников следствия в осуществлении функции судебного контроля законности и обоснованности применения меры пресечения - заключение под стражу // Вестник института внутренних дел. - Луганск, - 1998. - № 3. - С. 28-35;

16. Клочков В.Г. Проблемы продления судом срока содержания под стражей подсудимого // Весы Фемиды. - Симферополь, - 1998. - № 2. - С.18-27;

17. Клочков В.Г. Проблеми прокурорського нагляду за законністю та обґрунтованістю застосування запобіжного заходу - тримання під вартою // Збірник статей. Інститут підвищення кваліфікації Генеральної прокуратури України. - Харків. - 1998. - С. 43-52;

18. Клочков В.Г. Проблеми правового інституту змагальності в усуненні неповноти дізнання, слідства і в прискоренні розгляду справ у суді // Щорічник наукових праць Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної Академії наук України. - К., - 1998. - Вип. 9.

19. Проблеми обжалования постановления судьи об отмене санкции прокурора на арест // Весы Фемиды. - Симферополь, 1998. - № 3. - С. 16-21.

Клочков В.Г. Судовий контроль законності і обґрунтованості застосування запобіжного заходу - взяття під варту. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. - Київський університет імені Тараса Шевченка, Київ, 1998.

У дисертації досліджені проблемні питання судового контролю за дотриманням законності й обґрунтованості арешту. В дисертації дається визначення сутності і значення інституту судового контролю за арештом, також даються визначення й ознаки відносно об'єктів, суб'єктів, обсягів і меж судового контролю, законності й обґрунтованості арешту. На основі аналізу й узагальнень прокурорсько-слідчої й судової практики виявлені й визначені порушення кримінально-процесуального законодавства при арешті підозрюваних і обвинувачуваних і запропоновані заходи до їх усунення.

Розроблені рекомендації щодо вдосконалення кримінально-процесуального законодавства, спрямовані на забезпечення ефективності судового контролю за дотриманням законності й обґрунтованості арешту.

Ключові слова: судовий контроль, законність, обґрунтованість, арешт, тримання під вартою, суб'єкти, об'єкти, обсяг, межі, підозрюваний, обвинувачений, підсудний.

Клочков В.Г. Судебный контроль законности и обоснованности применения меры пресечения - заключение под стражу. - Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 - уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза. - Киевский университет имени Тараса Шевченко, Киев, 1998.

В диссертации исследованы проблемные вопросы судебного контроля за соблюдением законности и обоснованности ареста. В диссертации дается определение сущности и значения института судебного контроля за арестом, также даются определения и признаки применительно к объектам, субъектам, объемам и пределам судебного контроля законности и обоснованности ареста. На основе анализа и обобщений прокурорско-следственной и судебной практики выявлены и определены нарушения уголовно-процессуального законодательства при аресте подозреваемых и обвиняемых и предложены меры к их устранению.

Разработаны рекомендации по совершенствованию уголовно-процессуального законодательства, направленные на обеспечение эффективности судебного контроля за соблюдением законности и обоснованности ареста.

Ключевые слова: судебный контроль, законность, обоснованность, арест, содержание под стражей, процедура, субъекты, объекты, объём, пределы, подозреваемый, обвиняемый, подсудимый.

Klochkov V.G. Judicial control of legality and substantiation for taking of injunction
- Taking into custody - Manuscript.

In the form of a manuscript for the purposes of pursuing a candidate of Law sciences, by profession 12.00.09 - judicial process and criminalistic; legal expertise.- The T.Shevchenko Univerzyny, Kyiv, 1998.

The problems of judicial control over observance of legality and substantiation of arrest are investigated in the manuscript on monographic level. The PD thesis gives a definition of the essence and importance of the institute of judicial control over arrest as well as definitions and indications in conformity with objects, subjects, volumes and limits of judicial control of legality and substantiation of arrest.

There were revealed and determinet infringements in the criminal-procedural legislation at the arrest of the suspect and accused on the basis of analyses and generalization of procuracy-investigative and judicial practice and measures to eliminate such infringements were suggested.

The recommendations are worked out to improve the criminal-procedural legislation directed to effectiveness of the judicial control over observance of legality and substantiation of arrest.

The key words: judicial control, legality, substantiation, arrest, having in custody, procedure, subjects, volumes, limits, the suspect, the accused.

Підл. до друку 19.02.98 Формат 60 x 84 1/16. Папір друк. № 2
Друк офсетний Умов. Друк. Арк. 1,096
Тираж 150 прим. Зам № 30р Безкоштовно

Віддруковано у типографії ЗАТ "Укрспецмонтажпроект"